

Quatre raons de l'augment de l'independentisme

El nou estudi 'Raó de Catalunya' (IEC /Enciclopèdia Catalana), dirigit per Salvador Giner i Oriol Homs, fa quatre explicacions de l'augment sobtat del suport ciutadà a un Estat propi per a Catalunya. La del polítòleg Josep Maria Colomer gairebé contradiu la de l'historiador Josep Fontana.

Reportatge de Àlex Milian

Raó de Catalunya. La societat catalana al segle XXI és un compendi de 25 articles d'experts catalans sobre àmbits concrets de la societat, tots encarregats –o escrits– pels sociòlegs Salvador Giner i Oriol Homs. Dos grans ítems, “Les estructures socioeconòmiques” i “Les estructures culturals” agrupen la majoria dels capítols (18) dedicats a la demografia, la indústria, la desigualtat, la recerca científica, la religió, la llengua o la cultura. I unes conclusions de Giner i Homs tanquen el volum. Però tot això va precedit de quatre articles fonamentals que analitzen “Catalunya com a subjecte polític” i que estan escrits per l'historiador Josep Fontana, el polítòleg Josep Maria Colomer, la politòloga Montserrat Guibernau i l'economista Germà Bel. Tots quatre capítols presenten una aproximació diferent al gir polític que s'ha produït a Catalunya en l'últim lustre i alguns d'ells presenten, fins i tot, explicacions gairebé contradictòries.

L'historiador Josep Fontana, en l'article “Identitat catalana i mobilització ciutadana des de la fi del franquisme” defensa, en coherència amb les seves últimes obres, que la identitat catalana és històricament tenaç: “Un seguiment de la participació ciutadana en les campanyes que des del 1976 fins avui s'han organitzat en demanda de millores en el sistema d'autogovern mostra, en la meua opinió, que els elevats nivells de participació assolits en moments determinats responen a l'existència d'un sentit col·lectiu d'identitat que associa la idea de catalanitat amb una tradició de govern democràtic i participatiu”.

I afegeix una idea que l'article següent, el d'en Josep Maria Colomer, gairebé contradiu. Segons Fontana, “considerar que les actituds col·lectives són només la resposta als plantejaments públics dels dirigents dels partits parlamentaris significa condemnar-se a no entendre la dinàmica d'una ciutadania que respon en ocasions en què no se la

convoca, com el 2003 en la protesta contra la guerra d'Iraq, i que ho fa, en canvi, cada vegada que se la crida per motius que sent com a propis”.

És cert que Colomer parla més aviat dels resultats electorals que no de manifestacions i no diu que siguin “només la resposta” als polítics, però dona molt protagonisme a aquests últims. “Alguns polítics populistes catalans –argumenta Colomer– sostenen que hi ha hagut un moviment *espontani* de la gent al qual els líders responen o que els partits polítics van darrere de la societat civil”. Ho ha dit moltes vegades Artur Mas i ho han dit els líders d'Òmnium o l'ANC, certament. En canvi, Colomer afirma que les dades sostenen el contrari: “Les dades disponibles no són gaire compatibles amb aquest punt de vista”. I d'acord amb enquestes del CEO i estudis d'Astrid Barrio, Sandra Bermúdez i Thomas Jeffrey Miley, entre d'altres, afirma que “hi ha una evidència sòlida que la majoria dels líders, els parlamentaris i els militants de partit de

OBRA DE L'IEC. El llibre ha tingut el suport de l'Institut d'Estudis Catalans. A la imatge, al centre, el seu president, Joandomènec Ros. A l'esquerra, Salvador Giner, i a la dreta, Oriol Homs, directors de l'obra.

Catalunya han ocupat posicions més extremes que els seus votants durant molt de temps". Quina és aquesta evidència? "Una sèrie d'enquestes entre els parlamentaris i els participants en els congressos dels principals partits catalans mostren que la llei de la disparitat lineal (que els líders siguin més centristes que els seus votants) no se sosté gaire bé en aquest país, sobretot en la dimensió nacionalista. Els dirigents i els militants de CDC, UDC, ERC i ICV s'han autosituat en posicions catalanes molt més extremes que els seus votants". Concretament en CDC, "Les dades disponibles mostren, en particular, que ni un sol parlamentari de CDC va declarar sentir-se 'tan català com espanyol', tot i que aquesta era la identificació d'un 40% dels votants del partit".

Els articles de Guibernau i Bel estan més centrats en una lectura dels factors exògens que han empès els ciutadans a la independència. Cap d'ells, però, no identifica els polítics com els capdavanters del canvi.

La politòloga Montserrat Guibernau, des de la Universitat de Cambridge, identifica "tres factors" que "expliquen l'ascens del secessionisme dins la societat catalana". El primer, "la desatenció del Govern de José María Aznar (2000-

JOSEP M. COLOMER DIU QUE ELS POLÍTICS HAN ESPERONAT L'INDEPENDENTISME DE LES BASES

2004) a les reivindicacions de graus més alts d'autonomia". El segon, "les retallades en el contingut del nou Estatut d'Autonomia i els recursos d'inconstitucionalitat que es van presentar contra l'Estatut, després d'haver estat aprovat pel Parlament català, el Congrés i el Se-

nat, i, finalment, ratificat pels catalans en un referèndum el 2006". El tercer, "el fet que la gent cada vegada és més conscient de l'impacte del dèficit fiscal de Catalunya, més del 8% del PIB català, derivat del sistema de finançament establert per l'Estat espanyol".

Leconomista Germà Bel, ara diputat de Junts pel Sí, autor d'*Espanya, capital París*, i fa quinze anys federalista convençut, ha signat el capítol sobre "Les relacions amb Espanya". Bel opina que l'augment del secessionisme és perquè ha crescut la percepció de ser un grup nacional diferent: "Els canvis importants mai es produeixen en un dia, ni per un sol factor. Tampoc l'augment accelerat del suport a Catalunya a la constitució d'un Estat propi. Les arrels profundes d'aquesta evolució es troben, d'una banda, en l'autopercepció com a grup nacional de la majoria dels catalans. De l'altra, la gran majoria d'espanyols també perceben els catalans com un grup nacional diferent, més diferent fins i tot de com perceben els europeus, en el sentit genèric del terme".

En la roda de premsa de presentació de *Raó de Catalunya*, celebrada a l'Institut d'Estudis Catalans, Bel va argumentar que l'Estat espanyol ha estat construït a la manera del francès i això no permet ni la plurinacionalitat ni dobles sobiranes. Segons Bel, Espanya ha assumit de tan bon grat el model francès d'Estat-nació, que pairia més bé la independència que el dret a decidir: "Contra el que es diu -afirma Bel-, és evident que, per a Espanya, és més suportable la independència que el referèndum". Per a argumentar-ho, Bel ha comparat Espanya amb un cos atacat per la gangrena: "Què passa quan, a un organisme, li comença a circular malament la sang per una extremitat? Que amenaça gangrena. Això és la plurinacionalitat a l'Estat. I, quan s'ha gangrenat, pots fer dues coses: deixar que s'escampi per tot el cos -i aquesta és l'opció referèndum que no agrada a l'Estat- o tallar. La pregunta és, doncs: Som els catalans una gangrena?" •